

УДК 632

В. П. Туренко, доктор с.-г. наук, професор
С. В. Станкевич, канд. с.-г. наук, доцент
Державний біотехнологічний університет
ВАСИЛЬ КАРПОВИЧ ПАНТЄЛЄВ – ВИДАТНИЙ
ФІТОІМУНОЛОГ СУЧАСНОСТІ

Доктор біологічних наук, професор. В.К. Пантелєєв народився в 1942 р

У 1966 р. закінчив факультет захисту рослин Української сільськогосподарської академії. Чотири роки працював головним агрономом. У 1970–1973 рр. був аспірантом лабораторії імунітету рослин Українського науково-дослідного інституту захисту рослин. У 1974 р. успішно захистив кандидатську дисертацію «Імунологічні особливості проявлення і успадкування реакції надчутливості пшениці до збудника бурої листкової іржі».

Це була одна з перших наукових робіт в СРСР, присвячена вивченню генетики імунітету рослин на рівні ідентифікації генів стійкості. Протягом 1976–1986 рр. В. К. Пантелєєв працював старшим науковим співробітником у лабораторії імунітету НДІЗР. З 1986 до 2006 рр. його наукова діяльність пов'язана з кафедрою фітопатології Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва, де він працював на посадах доцента, професора.

Наукові дослідження вченого охоплювали широке коло питань щодо розробки науково-методичних основ створення стійких до хвороб сортів зернових колосових культур. Результати 25-річних наукових досліджень було узагальнено в докторській дисертації «Імунологічні основи створення стійких до *Puccinia recondite* Rob. et Desm. f. *sp. tritici* Erikss сортів пшениці в Україні», яку вчений захистив у 2002 р. Підготував чотирьох кандидатів наук, був співавтором п'яти навчальних посібників і підручників. За період наукової і педагогічної діяльності опублікував понад 100 наукових і навчально-методичних праць, які знайшли практичне втілення у навчальному процесі та виробництві.

З 2002 р. В.К. Пантелєєв працював директором Науково-дослідного інституту фітосанітарного моніторингу ХНАУ. Із 2004 до 2006 рр. – заступник голови спеціалізованої вченої ради. Був членом редакційної колегії збірника наукових праць «Вісник ХНАУ», серія

«Біологія». Працюючи на відповідальних посадах, В.К. Пантелєєв здобув широке визнання як науковець, педагог та видатний фітоімунолог, не тільки в Україні, а і далеко за її межами

У 1986 р. указом Президії Верховної Ради СРСР нагороджений орденом «Знак Пошани». У 2005 р. нагороджений трудовою відзнакою «Відмінник аграрної освіти та науки» Міністерства аграрної політики України.

УДК 632.7 : 633.1

М. А. Баришніков, аспірант,
С. В. Станкевич, канд. с.-г. наук, доцент
Державний біотехнологічний університет
МОНІТОРИНГ ЗЛАКОВИХ ПОПЕЛИЦЬ

Умовно всі попелиці, які завдають шкоди зерновим колосовим культурам, поділяються на мігруючі й немігруючі види. З немігруючих (одnodомних) попелиць істотної шкоди злаковим культурам завдають: велика злакова (*Sitobion avenae* F.), звичайна злакова (*Schizaphis graminum* Rond.) і ячмінна (*Brachycolus noxius* Mordv.). Вони поширені в усіх агрокліматичних зонах України, але найбільше їх у Степу і на півдні Лісостепу. Пошкоджують ячмінь, овес, озиму і яру пшеницю, сорго, просо, рис, суданську траву та багато дикорослих злаків. Живуть великими колоніями на верхній і нижній частинах листків, у їхніх піхвах на колосках, а ячмінна попелиця – переважно в згорнутих у трубку листках злаків.

З мігруючих (двodomних) видів попелиць найбільш поширені черемхова (*Rhopalosiphum padi* L.), в'язово-злакова (*Tetraneura ulmi* L.), соргова або кукурудзяна (*R. maidis* Fitch.), яблунево-злакова (*R. insertum* Walk.). Вони оселяються на багатьох видах злаків, але переходять на них у другому і третьому поколіннях переважно в період виходу злаків у трубку. Найбільшу чисельність на культурних злаках спостерігають у фазі формування зернівки – молочної стиглості.

Озимій пшениці та іншим злакам в окремі роки можуть завдавати значної шкоди кореневі попелиці. Пошкоджені рослини пригнічені, відстають у рості й розвитку, у період досягання часто мають білоколосицю або пустоколосість. Найбільш поширені: коренева рисова (восени на сходах), клопоподібна (*Paraclonus cimiciformis*